

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **M. B.**

skazanego z art. 107 § 1 k.k.s. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 21 stycznia 2025 r.,

z urzędu, kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego

zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego

z dnia 5 lipca 2024 r., I KK 382/23,

o oddaleniu kasacji obrońcy jako oczywiście bezzasadnej,

postanowił:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2024 r., I KK 382/23, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego M. B. i kasację obrońcy skazanego przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;

3. kosztami postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa.

Małgorzata Gierszon Piotr Mirek Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wznowił postępowanie kasacyjne i uchylił postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2022 r., I KK 362/22, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego M. B., przekazując kasację obrońcy skazanego do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu w postępowaniu kasacyjnym. Stwierdzone przez Sąd Najwyższy uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. stanowił udział w wydaniu orzeczenia sędziego Zbigniewa Kapińskiego, który na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie określonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Po wznowieniu postępowania kasacyjnego, na podstawie zarządzenia Prezesa Izby Karnej, sprawa skazanego M. B. została przydzielona sędziemu Sądu Najwyższego Antoniemu Bojańczykowi.

Postanowieniem z dnia 5 lipca 2024 r., I KK 382/23, Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 24 maja 2022 r., IV Ka 153/22, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 14 grudnia 2021 r. II K 506/20.

Pismem z dnia 16 lipca 2024 r. obrońca skazanego wniósł o wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego ze względu na wydanie wymienionego wyżej postanowienia z naruszeniem art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, tj. z powodu braku niezależności sądu i braku niezawisłości orzekającego w sprawie sędziego Sądu Najwyższego Antoniego Bojańczyka, który został powołany na to stanowisko w oparciu o uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r.

o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2024 r., I KK 382/23, zostało zatem wydane w składzie, którego dotyczą zastrzeżenia będące podstawą stwierdzenia nienależytej obsady Sądu Najwyższego orzekającego poprzednio w sprawie skazanego.

Sąd Najwyższy stwierdził co następuje.

W niniejszej sprawie na etapie postępowania kasacyjnego zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w związku z czym konieczne było wznowienie tego postępowania, uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2024 r., I KK 382/24, i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Podkreślić trzeba, że na gruncie niniejszej sprawy zachowuje aktualność stanowisko, które Sąd Najwyższy zajął, wznowiając poprzednio postępowanie kasacyjne w sprawie skazanego, a które zostało przedstawione w uzasadnieniu postanowienia z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23. Odniesiono się w nim zarówno do kwestii dopuszczalności wzruszenia w trybie wznowienia postępowania postanowienia Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji, jak i okoliczności stanowiącej podstawę wznowienia postępowania kasacyjnego z urzędu.

Podzielając stanowisko Sądu Najwyższego, dostrzegającego ewolucję poglądów judykatury w przedmiocie dopuszczalności stosowania procedury wznowieniowej do postępowań po uprawomocnieniu się orzeczenia, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym uprawnione jest wznowienie postępowania kasacyjnego oddalającego kasację, w tym także z urzędu wobec zaistnienia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22; z dnia 14 czerwca 2023 r. III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 30/22; z dnia 23 sierpnia 2023 r., II KO 75/23; z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23; z dnia 6 listopada 2023 r., I KO 56/23; z dnia 27 listopada 2024 r., II KO 81/24).

Zgodnie z wykładnią dokonaną w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7): „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Uchwała ta - stosownie do treści art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 622) - z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej i wiąże każdy skład Sądu Najwyższego, dopóki Sąd Najwyższy nie odstąpi od niej w trybie określonym w art. 88 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Wytyczona powyższą uchwałą linia orzecznicza, uwzględniająca również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazujące na systemowy charakter problemu niezależności i właściwego ukształtowania składu sądu, w składzie którego zasiadają osoby przedstawione do powołania na stanowisko sędziego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, znajduje odzwierciedlenie w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22; z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 30/22; z dnia 23 sierpnia 2023 r., II KO 75/23; z dnia 6 listopada 2023 r., I KO 56/23; z dnia 17 września 2024 r., I KZ 26/24; z dnia 5 czerwca 2024 r., IV KZ 20/24; z dnia 4 lipca 2023 r., I KZ 5/23; z dnia 22 lutego 2023 r., I KZ 69/22; z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21).

W sprawie, której dotyczy wniosek sygnalizacyjny, zaskarżone postanowienie wydał jednoosobowo Sąd Najwyższy, a członkiem składu był sędzia Antoni Bojańczyk, który uzyskał nominację na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt

został określony wymienioną wcześniej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. Nie bez znaczenia przy tym jest, że sędzia Antoni Bojańczyk pierwotnie został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, a dopiero decyzją Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego został przeniesiony do Izby Karnej Sądu Najwyższego. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w swych wcześniejszych orzeczeniach wskazywał konsekwentnie, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie stanowi sądu w rozumieniu art. 267 TFUE (zob. np. wyrok TSUE z 21 grudnia 2023 r. w sprawie L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, C-718/21; wyrok TSUE z 7 listopada 2024 r. w sprawie C.W. S.A i in., przeciwko Prezesowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, C-326/23). Analogiczne stanowisko w kontekście standardu prawa do sądu w ramach art. 6 ust. 1 EKPC wyrażał Europejski Trybunał Praw Człowieka (zob. np. wyrok ETPC z 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19). W świetle powyższego nie budzi zatem wątpliwości, że sąd tworzony z jego udziałem był nienależycie obsadzony.

Podkreślić trzeba, że nadal aktualnym jest pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23, iż w sprawie skazanego zachodzi również podstawa wznowieniowa określona w art. 540 § 3 k.p.k. Nie można pominąć tego, że Europejski Trybunał Praw Człowieka już kilkakrotnie stwierdzał naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC wobec wadliwości procedury nominacyjnej sędziów Sądu Najwyższego z uwagi tryb ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa (por. wyroki: z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21, z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19, z dnia 8 listopada 2021 r., w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz z dnia 3 lutego 2022 r., w sprawie Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20). Wprawdzie orzeczenia te nie dotyczyły sędziów orzekających w Izbie Karnej, jednak wadliwość powołania SSN Antoniego Bojańczyka jest taka sama, jak sędziów orzekających w sprawach, które stanowiły podstawę skarg rozpoznanych przez ETPC w wyżej wskazanych orzeczeniach.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi też wątpliwości potrzeba zapewnienia standardu prawa do sądu, gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC także w postępowaniach po uprawomocnieniu się orzeczenia, a uchybienia w tym zakresie mogą rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa.

Nie można w końcu pominąć tego, na co słusznie zwrócono uwagę w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2024 r., II KO 109/24, wskazując, że „w ostatnim czasie doszło do polubownego zakończenia szeregu spraw w związku ze skargami dotyczącymi niezagwarantowania prawa do sądu w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym, w tym również w zakresie postępowań z udziałem sędziów Izby Karnej Sądu Najwyższego powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zob. skargi w sprawach Dudek i Lazur i I.G. przeciwko Polsce i 19 innych skarg, nr 41097/20, 39577/22, 42668/21 i 19 innych). Jak wynika z komunikatu Trybunału z 7 listopada 2024 r. (ECHR 259/2024) jednym z powodów, dla których zdecydowano się skreślić skargi związane z wątpliwościami co do niezawisłości nowo powołanych sędziów Sądu Najwyższego, była możliwość wznowienia postępowań kasacyjnych z udziałem tych sędziów w związku z podstawą określoną w art. 540 § 3 k.p.k.”.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

ł.n

r.g.